

ANIMADVERSIONES
IN FENNICAM BIBLIORUM SACRORUM
VERSIONEM,

QUARUM

PARTEM TERTIAM

APPROB. MAX. VENER. FACULT. THEOL. ABOENS.

PRÆSIDE

Mag. JACOBO BONSDORFF,

*S. S. Theol. Doct. & Profess. Publ. Director. Semin. Theolog.
Equite Imper. Ord. de S. Volodim. in IV:ta Clasfe,*

PUBLICO EXAMINI MODESTE OFFERT.

CAROLUS GUILIELMUS MØDH,

Stipendiarius Publicus.

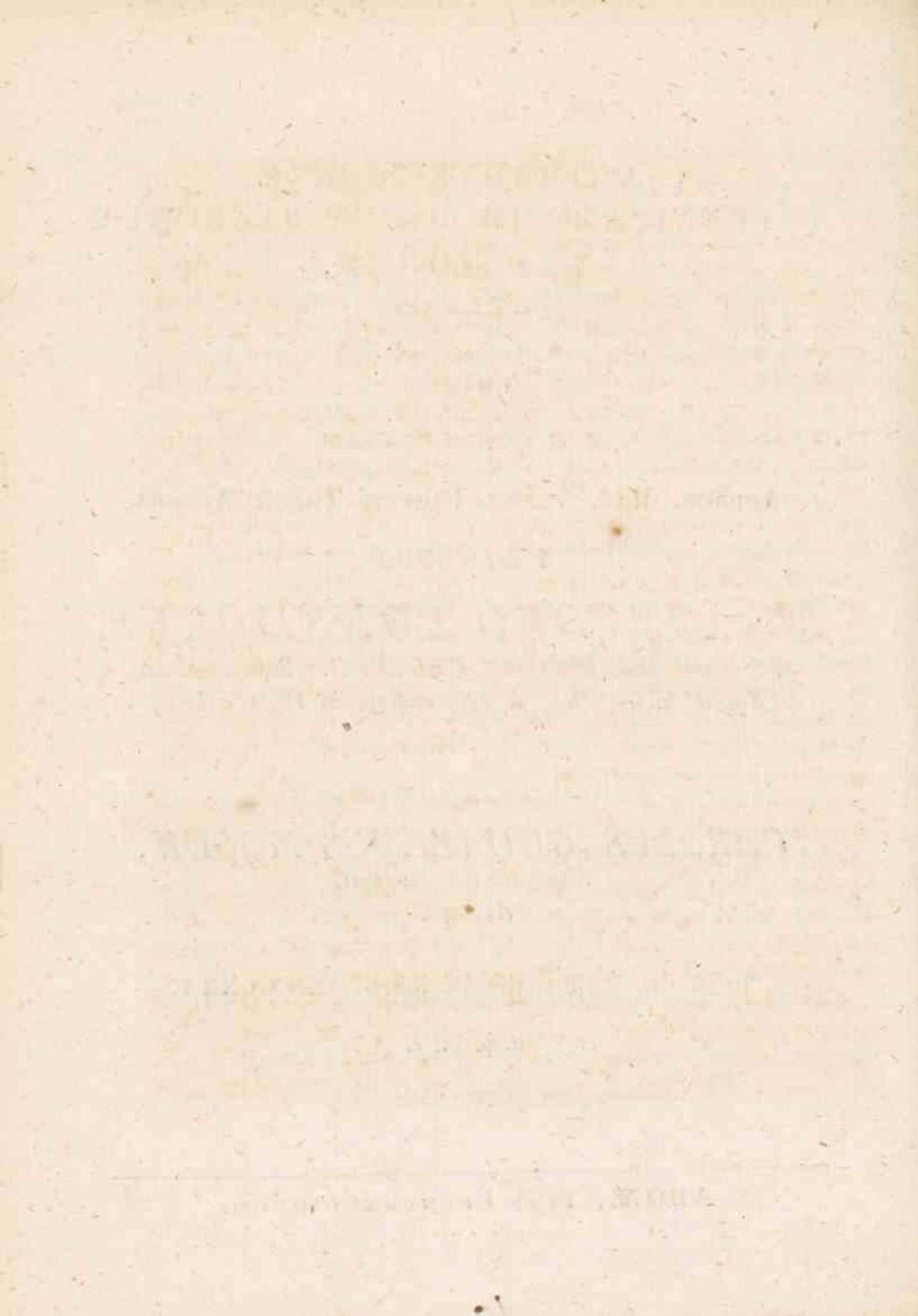
Aborensis.

In Audit. Philes. die IX Martii MDCCCXXV.

h. p. m. c.

ABOÆ, Typis FRENCKELLIORUM.

P S A L M I.

In conferendo hebræo textu Psalmorum cum metaphrasi nostra Fennica, frequentiores quidem animadvertemus, quam in historicis libris Mosaicis, discrepantias; minime tamen leviores omnes adnotavimus, sed eas tantum, quæ sensum Scriptoris genuinum aut immutarent, aut penitus everterent, additis insuper criticis quibusdam, clarissimis in locis, & sagacissimorum Criticorum calculis comprobatis emendandi textrum monitis. Fatemur autem ultro, pericula hæcce rarissima fuisse, quin etiam versionem nostram vernaculaam potissimum ad partem feliciter adeo esse adornatam, ut multa non egeat correctione. Qui vero omnem superfluum judicant emendandi conatum, religioni nostræ sanctissimæ neutquam id statuunt pretii, quod eidem debetur. Sciant otiosi hi declamatores haud perinde esse, utrum ad perfectionem & certitudinem rei hermeneuticæ propius accedatur, nec ne. Nos vero modestam crisin poetis hisce in libris examinandis adhibentes, symbolam quandam Divinæ dispergenda luci attulisse lætabimur.

Psalm. 2: v. 11. *Illo itkat wapiſtuxesa.* Vulgarem hunc verbi נִזְבֵּן significatum minus idoneum hoc loco esse, tum ex parallelismo, tum præsestitum ex adjuncto vocabulo נִזְבֵּן *tremore*, colligitur. Gaudii enim & tremoris sensus, utpote invicem oppositi, in animo humano non commode possunt eodem tempore suboriri aut valere, nisi tremoris ideam ad venerationem transferre volueris, quod tamen Hebraicæ lingue idiotismus non patitur. Verbum vero נִזְבֵּן, quod proprie in orbem ire, volvere valet, rectius sumitur sensu *adorandi*, venerandi, colendi; quia omnis festivus cultus & inaugurationis actus cum saltatione &

chorea conjunctus ut plurimum era. Rectius ergo textus exprimitur verbo: *kumartakat vapistuxesa.*

Psalm. 4: 3. Rebels tuos cives, qui coniurationi Absalom fe addixerant, alloquitur David hicce: *Quo usque amabitis vanitatem & sedebimini mendacium, i.e. fraudes quasvis seditiones?* Sensus minime dubius, perperam tamen a Fennico interprete redditur: *kyfytte valhetta, pro eo quod debuisset transferre, ezitte vel nondatte valhetta;* Hebraum enim *wפַג* in Piel eodem modo ac Latip. *quærere* non modo de interrogando, sed quoque sectando, expetendo sumitur.

— vers. 4. Orationis scopum & contextum non assecutus est noster, quum *וְיָהִי jos te vihasfutte & וְנִזְמֵן o-dottakat* transtulerit. Continuatur oratio, in feditiosos directa, ut consternentur & a malo desistant, recogitantes in animo, se scilicet peccaste, sive taceant, tranquilli. Fennice: *wapiskat ja álkát syndiá tehkó -- ja olkat hiljain!*

Pl. 5: v. 1. *Nechilot*, quod instrumenti musici genus est, ad tibias pertinens, confunditur a nostro cum *תְּלִבְנָה* hereditate, *perimiseftá*, quod nullum fundit congruum sensum.

— vers. 4. Non dissimulandum est, hebraum *מֵאֱנָן* propria sua sumtum significatione *speculabor, considerabo*, idem fere innuere ac Fennicum: *sitá otan waarin*; in connexione tamen cum antecedente sententia vix commodum ruebitur locum. In summa sua anxietate scilicet constitutus David, propter filii sui coniurationem exul, precibus suis Deo se sistit auxilium ejus imploratus, certoque confidens, Deum ipsi opem præbiturum esse, flagitosos autem omnes puniturum. Quid ergo in ipsis his precibus est, quod consequi se posse putet prius hicce Dei cultor, nisi spem foveret vividamque *exspectationem?* Fluit ergo oratio hunc in modum: *Sifam me coram Te, atque*

atque expetabo, scilicet auxilium tuum; Fennice: ja o-dotan.

— vers. 10. Textus habet: קְרַבֵּת הַיּוֹם intimum eorum est malitia (plenum) h. e. summa morositate & malitia abundat cor eorum; etenim analogia & parallelismus jubet הַיּוֹם activo-sensu sumere, non autem passivo, ut Fennicus metaphrasta: hejdán sisályxens on sydámen kipu. Rectius ergo: Heidán sydámens (i. sita lyxens) on ilkiá.

Psalm. 6: v. 8. Parallelisatum deseruit noster, quum פָּרָקַר consenuit ad prius hemistichium retulerit, & בְּכָה propter omnes meos inimicos, commentatus sit: fillá miná adhisietaan kaikilda puolida. Poeticus stilos manifestus est:

minun muotoni on muittunut murhesta,
wanhennut kaikein minun wihollisten tähden.

Psalm. 7: 1. Titulum Psalmi male exprimit noster: Davidin wiattomus, josta etc., quum tamen, ex linguae etymologia præfertim Arab. حَلَقَ dolere & argumento ipso evidenter pateat, elegiam i. lugubre carmen vocabulo حَلَقَ indicari, & reddi debere Fennice: walitus, jonga hán Herralle weisais.

— vers. 5. Non mirum est, interpretem nostrum cum ceteris bonæ notæ interpretibus delusum fuisse in vocabulo حَلَقَ rite explicando, quum vulgatissima sit ejus notio liberandi, quæ tamen hoc loco ineptissimum funderet sensum, quare etiam plerique suo modo sensum restituere voluerunt. Sic Fennicus cenlet hæc verba precedingenti sententiæ opposita esse: waan miná olen niitá pelastanut, jotka ilman syytä minua wihaisit. Qui vero penitus contestationem hanc Davidicam examinaverit, facile videbit, in ver. 4. & 5. protasis esle, in qua conditionatam affert enuntiationem: — si male egerit, si amicis, aut inimicis malum quoddam intulerit, tum quidem v. 6. apodosin necit, & pollicetur, sponte semet justam

pœnam daturum esse. Verbum igitur γένη, quod a nomine lumbi s. lumborum descendit, terebatur sine dubio significatione, & lumbos cingendi h. e. expediendi, extrahendi, liberandi, & quoque lumbos discingendi h. e. spoliandi, exuendi, quam alteram vim hoc loco propriam esse, evincunt non modo Antiqui nonnulli interpretes, Chaldaeus maxime, quem sequitur Jarchi, notionem exuendi rite definiens, sed etiam Syriacæ, Arabicæque linguae genius, in quibus لُمْبٌ cui respondet Hebr. γένη, denotat ebellere extrahere aliquem e dignitate sua aut munere. Quo pacto nulla opus est transpositione litterarum ad γένη opprimere, quod multis post Ill. I. D. Michaëlis in mentem venit. Quod vero ad ipsam historiam Davidis attinet, multæ omnino fuere sub fuga ejus occasionses, quibus intensissimum suum hostem Saulum spoliare & exuere potuisset, si vindictæ cupidus fuisset; immo in ipsa aula Sauli quot non habuisset eum perdendi ansas, nisi a tali consilio ipsum avocaverit piissima mentis affectio. Textus ergo sic redi debet: ja ilman syytā paljastanut (fortanut) minun wihamieheni;

— vers. 8. Sinun tygōs. Rectius forte: sinun ymbáris.

— vers. 15. 17. Negari nequit, nomen נְגָרֵי passivo sensu utplurimum sumi de molestia, ærumnæ, effectu laboris intensissimi & defatigantis, quo sensu Fennicus habet: onnettomutta raskas; verum enimvero scopus ipse orationis activum exposcere videtur significatum morositatis, malitiae, qua gravida infertur improba mens; Eademque malitia in caput ejus retrovertetur — i. e. ruinam ei parabit. Transferimus ergo v. 15: hán on pahutta raskas v. 17. hánen pahudensa pitá hánen páánsá páállá tulenan.

Psalm. 8: 4. Particula יְהִי, utpote protasis incipiens, causalem non habet potestatem: quia Fenn. sillá, sed conditionalem, quando, quum — Fenn. Koska.

Psalm.

Psalm. 9: 1. Perperam titulus hic exprimitur a Luther & sequacibus, Svec. Ant. & Fenn. *Kauniista nuorudesta*; licet insuper concedendum sit, haud multo evidenter inclarefcere textum, si יְהוָה junctim sumatur de instrumento quodam Musico, Muthlabben, jam ignoto. Summa in incertitudine præstat transferre: *Mutlabbenin páällä*.

— vers. 21. Lectio marginalis מִזְרָחַ terror, metus, quidem præferenda est textuali: מִזְרָחַ novacula, quam retinuere multi recentiores: Schultens, Michaëlis, Berlin, Munling, cet. quasi allusio eset ad orientalium morem abscondendi barbam iis, quos diffamare voluerunt, (conf. 2 Sam. 10: 4.) Quia vero dura nimis hac videbatur & contextui inimica metaphora, leviori punctorum mutatione Antiquiores jam enuntiarunt τρόμον, Græc LXX. νομοτετην. Syr. Vulg. doñorem, quos sequuntur Mendelson, Svec. Ant. & Fennic. *anna heille opettaja*. Dilutam autem hanc & elegiaco stilo minus aptam cum marginali lectione esse commutandam, multi dudum veteres, nimirum Chald. Aquil. Theodot. Hieronym. & ex recentioribus Aben Ezra. Pagn. Gejer. Dathe, cet. docuerunt. Incute hostibus terror ut sciant se esse vanos homines. Vernaculo sermone audiunt verba: *Anna heille peljätys*, vel *anna heidan peljästyå*.

Psalm. 10: 3. Verbum γνω definitum habet significatum abominandi, spernendi, quod de avaro homine, Deum contempnente, apposite dicitur. Fennicum *wihoittaa* igitur debet mutari in *ylön katsoo*.

— vers. 4. Hebræum textum — רְשֵׁעַ בְּגַבְּהָ אֲפִי mirum in modum dedit Methaphrastra noster: *Jumalatoin on korja ja wihainen*, ettei hän ketän tottele. Vulgaris tamen est, in dictione: *elatio nasi*, tropus de superbia. Quare rectius transferatur: *Jumalatoin ylpeydesänsa ei tottele ketän*.

— vers. 5. Fenn. *Hånen tienså menestywåt joka aika*. Falso præsumsit jam Lutherus, Chaldæi insistens vestigiis, hebrai-

hebraicum **בְּחִילֵי** potestatem habere *permanendi*, prospere
randi; nam si vel maxime concederetur, **חֹול** Job. 20: 21.
valere *cunctari*, durare, inde tamen ad prosperum succes-
sum hoc nostro loco non est concludendum. Via improbi de-
scribitur utpote *tortuosa*, distorta, dolosa, quemadmodum
Job. 15: 20. impius huc illuc circumagi dicitur. Etenim
primaria notio, ab arenæ circumactione ducta, commode ad
contortam viam transfertur. Sensus est: *Hánen tiens o-
wat wáárát.*

— vers. 6. **בָּרַע** **לֹא** **שָׁר** **ei** — *hâtâá ole*, non ero in
calamitate. Ita quidem plerique sumunt **רַי** sensu physi-
co, sed ipse contextus svadere videtur moralem sensum,
nam additur causa, cur inconcussum se credat impius —
quia nullius mali conscius — *en minâ kukišeta suukun-
nasta suukundaan. Sillâ en minâ paha ole.*

— v. 18. Ettei ihminen *enâá ylpeile heitâ wasian
maan pâällâ.* Texium si proprius consulueris, patebit,
שׂוֹנֵא de infirmis, afflictis hominibus dici, & **עַד** *contur-
bare*, *excutere* conjugendum esse cum **בְּן** **הָאָרֶץ** **e** terra.
Hæc ergo prodibit versio: *Ei enâá kenengán pidâ heitâ
(wihelâisiâ) maastra hâwittâmân.*

Psalm. 11: 3. Pro eo quod in nostra versione legi-
tur: *Sillâ he rikoit perustuxen*, urgente ipsa forma passiva
Conjugationis Niphal verbi **תְּהַסֵּךְ**, verti debet: *Koska pe-
rustuxet kukištetaan*, mitâ *wanhurškas toimittaa*.

Psalm. 12: 3. **וְרֹבֵר** *He opettavat: rectius: puhuvat.*

— v. 6. Coacte & contra lingvæ analogiam dedit no-
ster verba: **לֹא** **שִׁפְחָה** **לִי** **אֲשֶׁר** **ettâ rohkiasti** **pitâ** *opetettaman.*
Impius contumeliose agens in proximum, eum quasi dif-
flat spiritu, halitu suo. Deus dicit: *minâ saatan awun
niille, jotka ylonkatfotut owat.* vel: *joita hán poispuhaldaa
pyytâ.*

Psalm. 14: 4. Fenn. metaphrasta sine justa causa se-
quitur Rabbinos, Kimch. Abarb. cet, qui putant Ellipsis
esse

esse particulæ, ad phrasin כָּאשֶׁר אֲבָלִי לְחַם supplendæ, *Sicut panem, niinkuin he sōit leipää.* Longe tutius tamen est statuere, voluptuolam hic indicari vitam. Qui populum devorant, vexant, luxuriose quoque vivunt, panem in luxu comedunt; quo fere sensu Editio 1642 bene reddit: *rawitten iziāns, h. e. syōwāt leipää ylōnpaldisudeſa.*

Psalm. 15: 4. Textum dubium *להַרְעֵי* dedit: *láhim-máisellensá wannoo*, in notula autem duas alias interpretandi adtert rationes; neutra vero omnium exprimit tam juventuti, quam syntaxeos naturam, quæ optime cernitur pleniori quidem sub forma, Mosaico in loco Lev. 5: 4. Jurare enim est: contestari sibi aut malum aut bonum (*להַרְעֵי* & *טוֹבֵה*) malum, si violaveris, bonum, si servaveris promissum. Hinc ergo phrasis continet tantummodo sanctam imprecationem pœnæ, *sandē jurans* — *joka yxiwakaisesti wannoo.*

Psalm. 16: 1. מִכְהָה Kullainen Kappale. Rectius sine dubio: *muistutus-psalmi.*

— vers. 2. *Siná olet Herralle sanonut.* Emendatio textus conspicitur in editione 1642, *miná olen Herralle sanonut*, quam lectionem tuentur antiquæ omnes versiones, præter Chaldaicum, & sensus ipse una cum analogia linguae vindicat, refragante licet Rosenmull. & Schnurrero ex Recentioribus. — Sequentia verba hujus versus quoque difficilem habent sensum: *minun hywá tyðni ei ole finun tåhtes*, quum e contrario limpida fluet oratio, *fi עַלְךָ sumatur non negativo, sed affirmativo hoc sensu: non præter te — sine te*, h. e. apud te, revera. *Paiti finua ei ole minulla mitán hywää.*

— vers. 3. Vexatum hunc versum, quem Fennicus haud male vertit: *pyháin tåhdén — kunniallislen exactius transferimus hunc in modum: pyhille — kunniallisille on kaikki minun mielisuoſioni.*

vers.

— vers. 10. *לֹא־שָׁה helwetisā.* Rectius *Tuonelasa* (hau-dasa, kuolemasa.)

Psalm. 17: 2. *Puhu siná minun asiasani sensum quodammodo exprimit, non vero textualem scriptionem, quæ hanc poscit versionem: minun asiani tulee sinun etees.*

— 3. 4. Maforeticam distinctionem & lectionem versuum, falsam tamen illam, sequitur noster, unde frigidus enatus est sensus: *Et mitán lóydá;* *miná olen aikonus* etc. Patet quippe, vocabulum *לְזִקְנָה* legendum nominali forma, *crimen*, & jungendum cum præcedenti sententia: *Et wikaā lóydá* — Cetera ad versum 4 pertinent. *minun siuni ei pidá iloitseman ihmisten pahoista töislá.* vel — *suostuman ihmisten juonihiin (töihin) אֲרָם תַּלְמִידֵךְ, miná warjelen minuni sinun huultes fanoisa murhajan (kiukkisen) tiellá.*

vers. 10. Suspensos diu tenuit interpretes dictio: *חַלְבָּמוֹ סָנָרוֹ adipem*, vel adipe suo *concluserunt*; quam alii de voluptuoso vivendi genere explicant, quum os aut facies adipe quasi occluditur, alii de duritate ac obstinatione cordis. Qui illam seqvuntur interpretationem (Geier, Michael, Munting, Paul. al.) aut suppressum, ponunt, aut ex sequenti hemistichio revocant nomen *כִּיְשָׁן os suum*, & similes phrases ex Job. 5: 27. & Ps. 73: 7. allegant, haud infelici omne; Ab ea tamen aliquantum deflectit Vulgatus ex antiquis, quem sequuntur Luther. Svec. Ant. & Fennic. ex recentioribus, in genere de obæsi corporis conclusione, obstipatione vertentes: *deras fete hålla tillsamman, heidán lihawansv yhtá pitåwåt.* Parum vero utraque hæc explicandi ratio cohæret cum ipso scopo orationis & mente Davidis. Taxat quippe impios, qui ipsi erant voluptuosí & ejus inimici, corde obstinato ac fastuoso ore. Apertus hic regnat parallelismus *cordis & oris*; *Cor חַלְבָּךְ* ex adipis notione, sive rectius præcordia, *pericordium* ex Arabicæ Dialecti frequenti usu satis vindicatur, recte monente Ting-stadio